

BOSHLANG'ICH SINIF DARSLIKLARI UNGA QO'YILADIGAN TALABLAR VA MAVZULARNING YORITILISHI O'QUVCHI YOSHIGA MOSLIK DARAJASI

Bekbutayeva Kamila Tajiyeva
Surxondatyo viloyati Termiz shahar
5- umumiy o'rta ta'lim maktabi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf darsliklari unga qo'yiladigan talablar va darslik tushunchasi ochib berilgan. Maqola davomida darsliklarga qo'yiladigan talablar va ularning zamonaviy dasturlarga moslik darajasiga to'xtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, o'quv darsliklari, o'zlashtirish ko'rsatkichi, predmet, uslub, zamonaviy dasturlar

O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligiga erishgandan keyin iqtisodiy hamda ijtimoiy rivojlanishning o'ziga xos yo'liga ega bo'ldi. Mustaqillik omili ta'lim sohasini ham tubdan yangilash zaruratini vujudga keltirdi.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" gi qonuni hamda "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi talablari" asosida ta'limning maqsadi, vazifalari, mazmuni, shakli, vositalari hamda prinsiplari tanlanishi birinchi darajali ehtiyojga aylandi. Natijada 1999-yilda umumiy o'rta ta'limning davlat standartlari tasdiqlandi. Davlat ta'lim standartlari umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasb- hunar va oliy ta'lim mazmuniga hamda sifatiga qo'yiladigan talablarni belgilab berdi. Davlat ta'lim standarti amaliyotga joriy qilinib, bir qator tajribalar to'plandi. 2005-yilda to'plangan tajribalar asosida Davlat ta'lim standarti takomillashtirildi. Darslik – muayyan o'quv fani mazmunini o'quv dasturida ko'rsatilgan hajmda, didaktik talablarga muvofiq ravishda batafsil bayon qilib beradigan kitob sanaladi.

Darslikning xarakterli xususiyati,- bu uning mazmunining o'quv dasturi mazmuniga mos kelishidir. Darslikda material bo'limlar bo'yicha taqsimlanadi. Har bir mavzu muayyan bob, uning tarkibida bo'lgan bandlar asosida ochib beriladi. O'quv darsligi bir qator talablarga muvofiq yaratiladi. Ushbu talablar quyidagilardan iboratdir: O'quv darsligida ilmiy bilimlar tizimi va hajmi o'quv dasturi talablariga tegishli hajmda sinf talabalarining yosh va psixologik xususiyatlariga mos bo'lishi kerak. Darslikda bayon qilingan ilmiy bilimlarning nazariy asoslari hamda g'oyaviy yo'nalishi tizimli va izchil bo'lishi, keltirilgan ma'lumot va dalillarning asosli, ishonchli bo'lishi, ular to'g'ri tahlil, aniq ta'rif etilishi, tegishli xulosalar chiqarilishi lozim.

Nazariy bilimlarning amaliyot bilan bog'liqligi ta'minlanishi lozim. Darslik fanda hisobot qilinmagan, ma'lum ta'rif va qoidalarga ega bo'lmagan, mavjud masalalardan holi bo'lishi kerak. Bayon qilinayotgan materialning xususiyatiga bog'liq holda tegishli

qoida va ta'riflar berilishi, dalillar keltirilishi va ba'zi materiallar rasm, surat, jadval, diagramma va boshqa tasvirlar bilan boyitilishi talab etiladi.

Bayon qilinayotgan material o'quvchilarga tushunarli, pishiq, puxta va ixcham jumladan iborat bo'lishi lozim. Darslikning tashqi ko'rinishi, bezagi muayyan bosqich talabalarining estetik didlariga mos keladigan bo'lishi katta tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi. Darslik muayyan bosqich talabarlari uchun joriy qilingan gigiena qoidalariga muvofiq bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Mavzulardagi fikrlar aniq va qisqa bo'lishi, ilmiylikka asoslangan bo'lishi kerak. Darsliklar o'quv materialini to'laroq va chuqurroq egallab olishga yordam beruvchi o'quv qo'llanmalari bilan to'ldirilish lozim. Yo'nalishi va hal qilinadigan vazifalarga ko'ra o'quv qo'llanmalarni quyidagicha bo'lish mumkin:

- a) o'quv materialini chuqurlashtiruvchi va uni eslab qolinishiga yordam beruvchi qo'llanmalarentsklopediya, mashqlar to'plami, o'qish kitobi, kartalar:
- b) o'rganiladigan masalalarni tasvirlovchi va bu bilan aniq tasavvur hosil bo'lishiga yordam beruvchi qo'llanmalar-rasmlar, ko'rgazmali qurollar siklli, plakatlar, diagrammalar, diapozitivlar, atlaslar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Tursunov I., Nishonaliyev U. Pedagogika kursi. T. 1996.
2. Munavvarov A.K. Pedagogika. "O'qituvchi". 1996.
3. O'zbekiston Respublikasi "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi". T. 1997.
4. Pedagogika. O'quv qo'llanma. T. 1996